Axel Gogman – skrothandlare med näsa för fynd

av Kerstin Larsson

På bondeauktionerna i bygden omkring Katrineholm fanns det förr alltid en man, som drog blickarna till sig. Han var inte med i budgivningen, när de finaste föremålen bjöds ut, men mot slutet av auktionen, då varorna såldes bort i klump, då var han ofta med och bjöd. Det hände kanske då att det i rasket fanns med en och annan pryl, som andra budgivare velat åt, och då kunde han få den såld på stubben. Bland det andra kunde mycket gå att återanvända.

Mannen som nämnts är Axel Gogman, en gång skrothandlare till professionen och som sådan känd i bygden. Numera är han 85 år och för länge sedan pensionerad. Hans skrotgård vid Högmossevägen i Katrineholm drivs nu av sonen Stig-Åke. Själv nöjer sig Axel med att sköta tomten kring villan vid Trolleträskvägen och gå och titta på de rariteter, som han behöll av auktionsfynden för länge sedan.

Han har en stor trädgård, som går ända ner till ån mellan Djulösjön och Duveholmssjön. Utöver vidsträckta gräsmattor i två nivåer har han långa blomsterrabatter, ett vackert lusthus och en liten fontän med en smäcker kvinnoskulptur i mitten. Och nere vid stranden, bortom de väldiga pilträden, har han en röd byggnad, som används som både gäststuga och museum.

På väggarna är gamla redskap av olika slag prydligt upphängda. Där finns munkpannor, fotogenlyktor, spisrakor och tänger, och i taket hänger en gammaldags fotogenlampa.

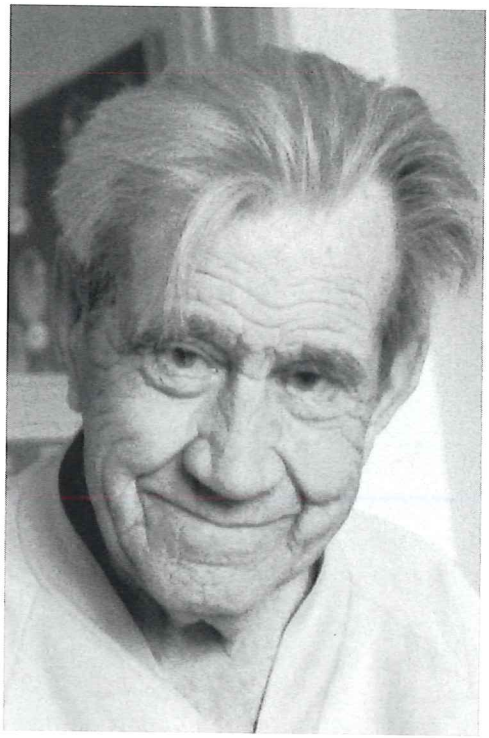

Axel Gogman. Foto: Roger Culmsee.

Smedson från Bettna

Axel Gogman är född i Bettna. Hans far, Arvid Gogman, var smed och hade både verkstad och stuga vid Åkersberg, fastän de numera är rivna. Arvid spelade också fiol och var medlem i Södermanlands spelmansförbund. Axel däremot har aldrig haft tid med att lära sig spela.

– Vi var fem syskon, berättar han. Men jag är den ende som finns i livet.

I sin ungdom drev Axel Gogman cykelverkstad i Bettna en tid och brukade också vara med i cykeltävlingar.

Liksom sin sju år äldre bror Martin sattes Axel i smideslära hos fadern, så snart han slutat skolan. Sedan han flyttat hemifrån, drev han dock cykelverkstad en tid.

År 1937 kom han till Katrineholm och startade skrotaffär i Hemmets vedgård, som låg strax nedanför sjukhuset och som upplåts till honom av kommunalborgmästare Hilding Hjelmberg. Med lastbil åkte han omkring och hämtade skrot. Men så kom kriget och det blev bensinransonering så att han inte kunde få drivmedel till lastbilen längre. Han återgick därför till sitt gamla yrke, hyrde en smedja i Mellösa och bosatte sig där.

– Men jag låg också i Värmland som beredskapare en tid, berättar han, medan han bläddrar i sina fotoalbum. Han hade gjort lumpen vid Göta livgarde i Stockholm, nämner han.

Det var i fyra år, som han hyrde smedja i Mellösa. Därefter byggde han sig både villa och smedja. År 1950 återvände han dock till Katrineholm. Eftersom han tyckte att skrotgården skämde sjukhusets omgivning, ansökte han om en ny plats för den. Han anvisades då ett område vid Högmossevägen. Senare fick han flytta verksamheten längre bort vid samma gata.

Redan samma år som han återkom till Katrineholm köpte han villan i Djulökvarnsområdet. Den kvinna, som ägde den, hade dött, och han fick köpa den av hennes arvingar för 18.000 kronor.

"Kartong" blev fin villa

– Ursprungligen var den bara en sommarstuga på sex kvadratmeder. Den såg ut som en kartong och hade vita plattor på väggarna, beskriver Axel.

Men han tog bort plattorna och byggde till huset, så att det även blev två rum uppepå. Det blev också en stor altan mot vägen och en veranda på sjösidan. Det mesta av arbetet gjorde Axel Gogman själv. Han är inte bara utlärd smed utan något av tusenkonstnär. Allt ser mycket prydligt ut.

Innan Axel köpte Lillebo, som villan heter fastän den numera har gatuadress, hyrde han bostad på Sandgatan 6. I början av sin första period i Katrineholm bodde han dock kvar i Bettna.

Axel och hans maka Dagmar – hon är född i Hölö – fick tre pojkar och två flickor. Äldste sonen kör långtradare i Norrköping, mellanpojken driver skrotaffären och den yngste hjälper till i skrotgården. Av döttrarna är en död och den andra är sjuksköterska på Kullbergska sjukhuset.

För att återgå till skrotgården så fortsatte Axel Gogman efter kriget med att

åka runt och köpa upp sådant som kunde vara attraktivt för hans kunder. Bönder kom ofta till honom och köpte både vagnshjul och bildelar.

Rariteterna trängs

Med åren fick han näsa för sådant som var gammalt och kunde vara värdefullt. Det lade han undan. En naturlig följd blev att det trängs många rariteter i skåp och på hyllor i hans hem. Hans speciella samlarobjekt har varit mortlar i alla utföranden och storlekar. Men det finns också porslin och glas i mängder och bruksföremål av blänkande koppar.

Bland det han är särskilt stolt över är två väldiga dryckeshorn i koppar och en spiselhäll från 1861. Den sistnämnda pryder hans öppna spis i matsalen.

När Axel Gogman körde omkring i bygden, fick han många affärskontakter och vänner. Det hände att de fick honom att köpa sådant som han egentligen inte tänkt skaffa sig. En gång kom han hem med en låda höns, där det också fanns en tupp med. Lådan fick den första natten härbärgeras i källaren, och där gol tuppen framåt morgonsidan.

En annan gång kom han hem med en kalv och en tredje gång med en gris. Inspektoren på Ericsberg fick honom också att köpa ett lamm, som de fick ha bundet utanför med en kedja. Berättandet om djuren får hans fru att sucka – det var ju hon som fick ta hand om dem!

Kvarnen borde fått vara kvar

Axel Gogman trivs bra i villan med den vackra sjöutsikten, men han tycker det är synd, att Djulö kvarn inte fick vara kvar. Det var med sorg i hjärtat han såg hur den revs och hur sedan brandkåren kom och brände ner vad som återstod.

Att Axel Gogman intresserat sig för det som är gammalt har för övrigt Katrineholms Hembygdsförening haft glädje av. Han har lämnat över en hel del till museet i det gamla Djulöstallet.

Sörmlandsbil

SCANIA VW Audi

FÖRSÄLJNING
SERVICE
RESERVDELAR
TILLBEHÖR
BILUTHYRNING

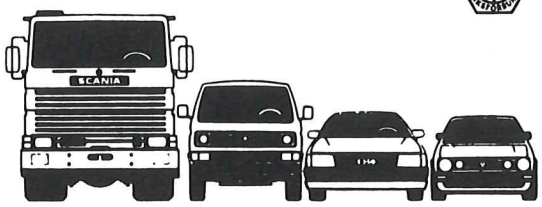

Katrineholm 0150-132 40

Skärande och hållande verktyg – specialisten på bearbetning av hål och spår

Er lokala leverantör av skärande och hållande verktyg

SQUARE TOOLS

Huvudkontor, Malmö 040-49 28 40. Katrineholm, Storgatan 18, 0150-775 06.

Skandia

Vi har **UNIKA MÖJLIGHETER** och
lång erfarenhet då det gäller:

ATT planera för **GENERATIONSSKIFTE** och därmed
behålla familjens tillgångar,
dvs. undvika arvsskatt.

ATT trygga pensionen för
EFTERLEVANDE maka/make.

ATT spara med **HÖGRE AVKASTNING**
och lägre skatt.

ATT när ATP-systemet kraftigt försämras, **TRYGGA**
dina barns framtida **PENSION.**

ATT ge **HÖGSTA BANKRÄNTA.**
– Intressant?
Ring 0150–788 08

En egen liten värld i den stora världen

av Eyvor Holstein-Ranégie tillsammans med Gunvor Holstein-Winsjö

Vi är två systrar, döttrar till Gotthard Hollstein och hans hustru Elin, och vi växte upp i ett tryggt hem, beläget på Östermalmsgatan 18. På samma gård och tätt intill vårt boningshus hade Pappa sin kopparslageriverkstad och hårt och högt buller från maskiner och idoga hammarslag samsades med grön gräsmatta, rosor och blommande och fruktbärande äppleträd. Vi väcktes tidiga morgnar av alla ljuden – för oss innebar tystnad ett hörbart avbrott – men varade tystnaden för länge längtade vi efter verklighetens vardagsljud.

I tidig barndom tyckte vi nog att Östermalmsgatan inrymde allt vi behövde. Vinterns skidbacke fanns på Sjukhusgården tvärs över vår gata och skridskoisen fanns intill vårt hus på "slaskgravens" is och på AIK-planen, där det var isdans några kvällar i veckan. Skidor, skridskor, kälke och spark utgjorde alltid önskejulklappar. Som jag minns vinterdagarna i Katrineholm var de för det mesta snöfyllda och soliga och vinterkvällarnas svindlande stjärnhimlar lockade ofta ut oss i trädgården, där vi bekantade oss med Karlavagnen och andra stjärnbilder. Våren och Sommaren i vår trädgård ägnades åt lekkamrater från grannfamiljer – vi hade roligt med lekstuga, fantasilekar, bollar, hopprep och vevgrammofon – och ingen av oss störtdes av verkstadens ljud.

Pappas verkstad var ju ett dagligt äventyr – mängder med varmvattenberedare tillverkades och avhämtades. Under sena höstkvällar hände det att Stadshotellets

Pappa Hollstein i arbete med varmvattenberedare år 1938.

hushållskärl av koppar snabbt skulle tagas om hand och förtennas. De kvällarna glimmade träkolen från en grop på gården, kopparkärlen värmdes över elden och en bit vadd eller blånor, som doppats i salmiak, fördelade tennet så att det flöt ut jämnt och fint inuti kärlen, ett hett och "brännande" handarbete. Så Pappa och hans medarbetare fick förses med tjocka skyddsvantar, som Mamma Elin sytt och alltid hade i lager. Efter förtenningen skulle hushållskärlen avkylas i det s.k. "bläskaret". Spännande var det att se eld-

Gotth. Hollstein - Kopparslageri
TELEFON 694 - SPECIALITÉ: VARMVATTENBEREDARE OCH BADKAMINER

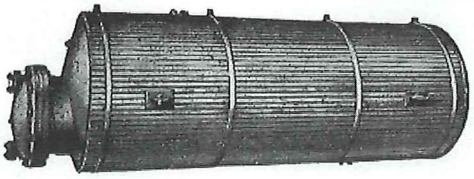

KATRINEHOLM
den

gnistorna och de mörka gestalterna, som rörde sig i eldskenet och att få vara med när Mamma serverade mjölk, kaffe och smörgåsar till Pappa och hans medarbetare.

Höstkvällarna med brasa i kakelugnen var ofta kvällar, då vi "kurade skymning". Pappa kunde då berätta om forna tider. Pappa Gotthard är sonson till den förste kopparslagarmästaren Carl Fredrik Hollstein, som etablerade sig i Eskilstuna år 1834. Efter några år i Eskilstuna flyttade familjen till Stora Malm och Carl Fredriks son Bror Knut Hollstein övertog rörelsen och startade verkstad i Stora Malm år 1890. Bror Knuts son – vår pappa Gotthard – fick redan i 8-årsåldern vara med i verkstaden och tillverka kopparsaker och så fick han följa med sin far på marknader i Sörmland och Närke. Pappa berättade om den kloka hästen Blacken, som transporterade dem till marknaderna – hur Blacken alltid vaktade vagnen med kopparkärlen och högljutt gnäggande anmälde främlingars ankomst.

Till Farfars verkstad kom ibland vandrande gesäller för att stanna en tid – och Gotthard fick då höra om andra delar av vårt land. Gotthards läro- och gesälltid bedrevs tillsammans med en yngre bror i faderns verkstad. Så småningom fick Pappa sitt gesällbrev och senare även mästarbrev – en mycket vacker och konstfärdigt dekorerad golvlampa i koppar blev hans mästarprov. Kopparkärl och andra föremål från alla gångna tider i släktens historia är verkligt vackra ting och Gunvor och jag tyckte alltid det var roligt att se de olika verktyg, som hamrat fram de olika föremålens mönster – vackra brickor, skålar och till och med smycken förutom kastruller och kaffepannor i olika storlekar.

1918 övertog Pappa verkstaden. Stora Malm hade då blivit staden Katrineholm. Den huvudsakliga produkten, som tillverkades på verkstaden, blev då varmvattenberedare och arbetsstyrkan blev ganska stor under ledning av Pappa och hans kusin Arthur Hollstein. Några gesäller besökte inte längre verkstaden.

Cirkus i sta'n

Förvårens största händelse i Katrineholm var nog när Cirkus Hagenbeck kom till vår stad. Gunvor och jag kunde då stå i ett av fönstren åt Östermalmsgatan och se den stora cirkusparaden komma och vi kunde nästan klappa elefanternas ryggar, när de lugnt passerade förbi vårt öppna fönster för att gå till den stora planen, där cirkusen skulle vistas i några dagar. En dag när vi lekte i vårt indiantält i trädgården – vi satt och sjöng en barnvisa – hörde vi hur en mansröst deltog i vår sång – och när vi kröp ut ur tältet fick vi

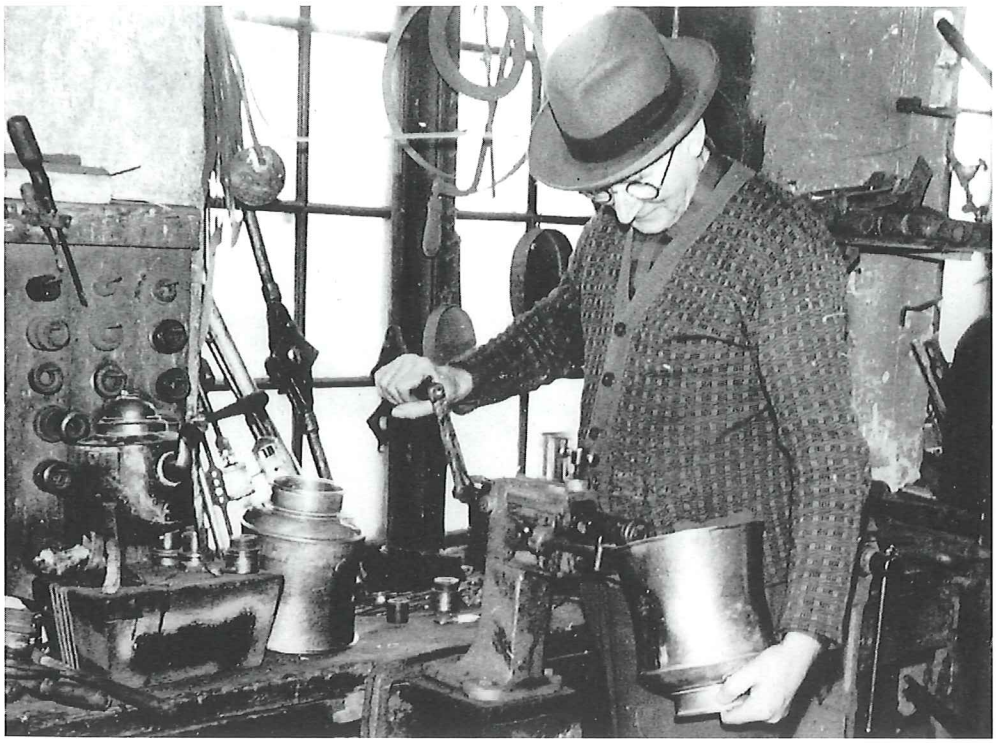

Kopparslagare Gotthard Hollstein i sin verkstad.

se en lång svart man, som stod och log mot oss med vita tänder. Det var vårt första möte med en främling från ett annat land. Vi fick följa med honom till cirkusens område och se hur det stora tältet restes plus att Gunvor fick hålla en lejonunge i famnen. Den eftermiddagen blev ett oförglömligt minne för 4- och 6-åringarna och kanske de händelserika timmarna påverkade mitt framtida liv och gav mig en evig längtan till Afrika, elefanter och lejon.

Afrika hade tidigt blivit ett land vi intresserade oss för eftersom vi under några år hyrde ut en lägenhet i vårt hus till en pastor Olofsson med familj, och dottern Runa studerade swahili inför sitt arbete som missionär i Kongo. Några gånger fick vi följa med Runa till Immanuelskyrkan och där träffa och lyssna till hemvända missionärer och även bese spännande afrikanska föremål.

Vår familjs utflykter företogs per cykel eller ibland med bil tillsammans med bilägande vänner. Roligast var dock cykelturerna – helst skulle de gå till skog och sjö eller till någon lantgård. Min absoluta kärlek till alla slags djur väcktes tidigt – och det var ett stort äventyr att få fara till ladugårdar och stall och träffa lantgårdens djur. Bilfärderna med picknick-korgar gick ofta till Läppebadet, där baden i någon mån mildrade den obekväma och bilsjuka resan för oss barn.

Vi minns hur vi tillsammans med våra föräldrar fick göra spännande tågresor till Kungliga Huvudstaden för att bo på hotell och besöka muséer och även gå på Operan för att se balett – tror vi minns en dansös som hette Debora Lagerberg. Efter det besöket blev det ofta balett på gräsmattan hemma. Jag minns också hur Gunvor fick skämmas för mig då vi alla var på en av Ernst Rolfs revyer och Pappa fick

bära ut mig skrikande och gråtande för jag tyckte så synd om Ernst Rolf, som sjöng om att han satt ensam på en krog i Hamburg.

På Östermalmsgatan fanns ett bageri och en godisaffär, där vi kunde inköpa goda bakelser, Alp- och Sportkola, kokosbullar och chokladkakor, som var försedda med samlarbilder av filmstjärnor. Vår hemmagata fortsatte upp mot Lindebergs Speceriaffär, där vardagens inköp gjordes. Under vårens tjällossning var gatan fylld av gropar med gulbrun, tjockmjuk lera. Det var för mig ett stort nöje att låta fötterna sjunka djupt ned i leran, hoppa och trampa och låta skor och strumpor ta del av den tjocka "geggan" – ett nöje, som min mamma säkert ogillade.

Så kom lockelser från biografen Röda Kvarn och i början följde Mamma och Pappa med oss på matinéerna men snart nog kunde vi gå själva för att se filmer som Skinnstrumpa, Den siste mohikanen och andra fantasieggande indianfilmer. Särskilt minnesvärd var filmen Sequoia, som handlade om vänskapen mellan en puma och en hjort. Vår värld vidgades alltmera.

Barndomsdagar går inte att hejda. Författaren Birger Norman säger att "Tiden är en spark i utförsbacke på glansis – den går inte att hejda". Skoltiden kom. Gunvor och jag fick gå i Södra Skolan våra första år. Vi minns vår fröken Ingeborg Pettersson, som ledde oss in i skolans värld. Efter småskolan fick jag börja i Östra Skolan, vilket var ett slags chock, eftersom Gunvor fick fortsätta skoltiden i Södra Skolan. Jag fick vandra ensam över Stora Bron till ganska okända kvarter. Folkskoleåren vandrade i väg med ledning av fröken Anna Engström, som var rättvis och inte alltför sträng. De för mig svåraste lektionerna var slöjdtimmarna – tror lärarinnan fröken Wilhelmsson gav mig en skräck för nål och tråd, som aldrig har rubbats. Det var nära från skolan till Farmor och fastrarna i Rödstugan, som vi kallade deras hem på Skolgatan, och på så sätt kunde jag snabbt känna mig hemtam i de nya områdena. Gunvor och jag var ofta i Rödstugan och trivdes hos Farmor, där hund och katt var roliga lekkamrater.

Världskrig

Snabbt blåste åren i väg. Idyllens tid avbröts när Europas krigshändelser startade år 1939. Verkstadens höga bullerljud tystnade. Staten beslagtog hela det inneliggande lagret av koppar – det skulle ev. användas för militärt bruk. Ingen tillverkning kunde ske på Pappas verkstad under krigsåren och de anställda pojkarna måste sluta – de flesta fick anställning på Svenska Kullagerfabriken.

Det var svårt för Pappa att sluta med kopparhanteringen. Dock kunde han få tillstånd att bearbeta spillbitar av koppar och mässing och av dem tillverkade han vackra lampetter, ljusstakar, vaser, små skålar och brickor till försäljning. Det blev en sorts återgång till ungdomstidens hantverk, då verkstaden under min farfars tid oftast sysslade med tillverkning av husgeråd. Pappa fick också tjänstgöra som hemvärnsman och vakta ett krutupplag tillsammans med vår lustiga och kloka hund Parro.

Vi fick alla ta del av de mångfaldiga ransoneringarna. Mamma kunde påhittigt förse oss med fina plagg sydda av söndersprättade kostymer eftersom tygkupongerna var få. Matsedlarna blev annorlunda – vi plockade nässlor, svamp, bär och de trivsamma kaffestunderna med bullar och bakelser blev färre. Mamma och Gunvor stickade vantar och mössor till beredskapsmännen, som vaktade vårt lands gränser. Staden lades i mörker – inga vänliga ljus kom fram genom de anbefallda mörkläggningsgardinerna.

Radions nyheter dominerade oss – vi lyssnade med stor oro till krigets framfart – och jag minns den förfärande dagen 9 april 1940, då Tyskland ockuperade

Norge. Den dagen skulle min årgång i skolan skriva svenska uppsatsen till realexamen och det var med gråten i halsen jag påbörjade min uppsats – minns att jag tyckte jag bara radade upp en massa ord. De svartkantade löpsedlarna jag sett utanför affären "Gubbens Hörna" när jag gick till skolan, hade fastnat i huvud och ögon.

Efter realexamen och handelsskola vidtog så några arbetsår. Gunvor hamnade i Hjalmar Petterssons Bokhandel, där hon stortrivdes och verkligen fick ägna sig åt sin litteraturlust. Jag arbetade en tid på Lundins Järnaffär AB men så greps jag av längtan till landet och fick ha en rolig lärotid på Benninge Lanthushållsskola i Strängnäs. Efter hemkomsten från Strängnäs fick jag kontorsplats på Tingshuset hos häradshövdingen Albert Brycker.

Snart lämnade vi dock vår barndomsstad för andra platser i Sverige och i andra länder, där Det Stora Sköna och ibland Dramatiska Livet blixtrade i väg – "som en spark i isig utförsbacke".

Åren i Katrineholm gav oss en god barndom och skoltid och i Realskolans tid träffade jag min make och livsledsagare Lars Ranégie. Lars blev mitt äventyr och min trygghet i främmande länder och städer. Men allt det får bli "en annan historia".

Gunvors och mitt gamla barndomshem på Östermalmsgatan är nu borta – i dess ställe befinner sig nu en stor byggnad, som inhyser en pool, vilket känns helt bra eftersom vår familj alltid gillat vatten i alla former – hav, sjö, åar, bäckar och källor med friskt vatten. Under barndomsåren hade vi ett älskat sommarhus tätt intill sjön Viren. Äppleträden – de gamla och knotiga – finns kvar i vår gamla trädgård vid Östermalmsgatan. Gunvor och jag har gjort ett nostalgiskt besök hos dem den gångna sommaren. Det besöket gjorde att Gunvor och jag tillsammans kunde göra den här minnesvandringen genom åren.

Minnen är viktiga – för en vis man har sagt "att Livet är inte de dagar och år som förrunnit – utan de dagar och händelser man minns". Därför är det viktigt att vi lagrar de goda händelser och upplevelser vi har lyckats samla, så att vi kan plocka fram dem när Tidens flod ändrar sitt lopp.

Allt på ett ställe

Nu är det ännu enklare för Dig som VVS-kund. Du kan nu köpa allt VVS-material på ett ställe! Vi har butik, lager och kontor under samma tak!

Välkommen till Gjuterigatan 2

Oppunda VVS-SERVICE AB

KATRINEHOLM TEL.0150-555 30

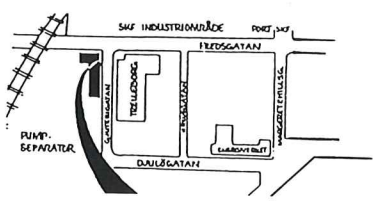

NB Futura:
100.000:- *blev*
179.730:- *på 4 år.*

Att spara i en fond är lika enkelt som på ett sparkonto.
Bara mer lönsamt på sikt.
Hör av dig till oss på Nordbanken så ska vi ge dig
råd om vilken fond som passar just dig.

15,8% effektiv avkastning i genomsnitt per år under perioden 921130-961130.

NORDBANKEN

Stortorget 2, Katrineholm • Telefon 0150-725 00

Ingvar Ydewall, Marienne Malmsten, Ingela Winkler, Andreas Malmsten, Hans-Åke Malmsten och Birgitta Ydevall.

VI ÄR DIN NATURLIGA SAMARBETSPARTNER

i Boendefrågor – utnyttja vår samlade kunskap och erfarenhet av den lokala boendemarknaden i Katrineholm och Vingåkers kommuner!

Välkommen till oss!

Drottninggatan 1,
Telefon: 0150-161 00
Fax: 0150-591 61

SVENSK FASTIGHETSFÖRMEDLING

Nöjda kunder i sex decennier!

Kyrkoboken berättar

av Lennart Öjelind, Solna

Den första bevarade kyrkoboken från Stora Malms församling är en s.k. ministerialbok, som innehåller uppgifter om dop och födelse, lysning och vigsel samt död och begravning. Dessa uppgifter är inte skrivna i följd utan står blandade. Från början oskrivna sidor har senare använts och uppgifterna har därför delvis hamnat i tidsmässig oordning.

Uppgifter om dop och födelse

De första noteringarna om dop är från juli månad 1691 och fortsätter sedan t.o.m. april 1712. Det saknas uppgifter för januari 1708 men eftersom dopen är numrerade i kronologisk ordning är uppgifterna om antalet födda komplett även för det året.

En undersökning av alla uppgifter om födda under en 20-årsperiod (juli 1691 – juni 1711) visar att det föddes sammanlagt 853 barn under denna tid. Av dessa var 404 flickor och 423 pojkar – det är normalt även i dag att det föds fler pojkar än flickor. För 26 barn saknas uppgift om kön. Som regel finns då en notering att barnet var dödfött. Genomsnittligt föddes alltså 43 barn per år. År 1701 var dåtidens baby-boom med 64 födda barn, år 1709 föddes bara 19. Anledningen var säkerligen krigsförhållandena. Det stora nordiska kriget inleddes ju år 1700.

Det var 15 tvillingfödslar och 1 trillingfödsel under dessa 20 år. 15 barn – 2 procent – föddes oäkta. I några av dessa fall hade dock prästen noterat att barnet avlats av fästmannen.

Endast ett datum finns angivet, sannolikt dopdagen, det var ju den för kyrkan viktigaste dagen. Det är helt klart att så skett i ett fall eftersom barnet noterats under rubriken december men med den

Lennart Öjelind.

1 januari som datum. Det är därför troligt att flertalet barn födda under åren 1691–1720 har fel födelsedatum, att de i själva verket är födda någon eller några dagar tidigare än den angivna. Först fr.o.m. år 1721 finns både födelse- och dopdagarna noterade.

Enligt den då gällande kyrkolagen skulle barnet döpas inom det åttonde dygnet efter födelsen. Det var inte ovanligt att barnet döptes samma dag, som det föddes eller dagen efter. Föräldrarna var vanligen inte med under dopakten. Modern var inte kyrktagen och för övrigt knappast kurant nog för en kyrkfärd. Det var inte heller riktigt passande att fadern var närvarande. Faddrarna – dessa har också kallats wittnen eller testes – var ofta nära anhöriga eller umgängesvänner till föräldrarna. Faddrarna noterades i rangordning

men alltid alla män före de kvinnliga faddrarna.

Endast faderns namn noterades under dessa år och som regel endast förnamnet och gårdsnamnet. Några år in på 1700-talet blev det vanligare att faderns efternamn noterades och då på detta vis *Pär Jonas Sohns dotter Kierstin*. Den enda gång moderns namn noterades var då hon var ogift. Då skrev prästen t.ex. *Kånan Marias oägta dotter*. Ordet kånan hade troligen inte så negativ klang på den tiden, jämför ordet "kone" i norska och danska. Var modern änka skrev prästen t.ex. *Anders enkias dotter*.

Från år 1721 skrevs både faderns och moderns namn. Eftersom det bara fanns föreskrifter om att noteringarna skulle göras – men inte hur – varierade skrivsättet från församling till församling och även mellan de olika prästerna i samma församling. I Björkvik t.ex. skrevs båda föräldrarnas namn redan år 1688 i den första bevarade kyrkboken och både födelse- och dopdatum påföljande år.

Uppgifter om vigslar

Följande rubrik är typisk för de första årens noteringar om vigsel: *Anno 1700 uthi dät H*(eliga) *ächtenskap ståndet inträdde*.

En undersökning av de 20 första hela åren med bevarade uppgifter om vigslar – 1700–1719 – visar att det i snitt var 16–17 vigslar per år. Det lägsta antalet var 1709 med 7 vigslar, det högsta var 1711 då 29 par gifte sig. Under åren med många vigslar svarade soldater och militära befäl för en stor del. Under åren med lågt antal vigslar förekom inga soldater. Man kan anta att de då var kommenderade ut i fält. Av de 330 bröllop, som hölls under dessa 20 år, hölls 208 under sista kvartalet, flertalet i oktober. Lägsta antalet vigslar var under sommarmånaderna.

Det påstås ibland att man förr i tiden måste hitta sin partner inom den egna socknen. Detta är inte helt riktigt. 50 av dessa 330 brudgummar kom utsocknes ifrån, som regel från en grannsocken. I nio fall, spridda under dessa år, har prästen noterat att mannen gift sig med *den han har hävdat* (= den han har haft samlag med).

Uppgifter om döda och begravna

I vissa församlingar i Sverige innehåller 1700-talets noteringar om döda hela levnadsbeskrivningar. Så är inte fallet i Stora Malm. Uppgifterna är vanligen mycket knapphändiga. Trots det kan man hitta många intressanta uppgifter. Noteringar om döda finns bevarade fr.o.m. juli 1691 men saknas för åren 1696–1700. En undersökning av noteringarna under tiden 1692–1695 och 1701–1710, sammanlagt 14 år, visar att det dog 589 personer under dessa år. I medeltal dog alltså 42 per år. Året med de flesta dödsfallen var 1694 då 76 dog, 43 av dessa dog under årets sista hälft. De flesta dödsfallen – drygt en tredjedel eller 35 procent – inträffade annars under april–juni, medan bara 18 procent dog under årets tre sista månader. År 1707 var det endast 17 dödsfall.

Flertalet dog under de första levnadsåren men uppgift om exakt ålder saknas ofta för dessa. Även för en del gamla saknas uppgift om ålder, i stället står t.ex. *gamle mannen Erich*. Det är dock förvånansvärt många, som uppnådde hög ålder. Av de 589, som dog under den undersökta tiden, finns det uppgifter på 152 – en fjärdedel – som blev över 60 år gamla. 52 av dessa blev 60–69 år, 40 blev 70–79 år, 35 blev 80–89 år. 21 blev 90–99 år medan 4 blev över 100 år.

Den äldsta var 111 år när hon dog. I noteringarna om avlidna i december 1701 står följande:

dän 22 i Heranom af somnad Olufs moder i Nimtorp som lefwat 111 år. Piga varit 29 åhr mädh sin förste man lefwat

17 åhr, därpå änkia warit uthi 21 åhr sedan mädh sin andre man lefwat uthi 18 åhr därpå varit en änkia till sin döds stund något öfwer 44 åhr.

Den näst äldste var *Erich uthi Allmosestufwan,* som dog den 30 december 1694 och blev 105 år. Det var många fler gamlingar, som kom från Allmosestufwan, tydligen den tidens ålderdomshem. De som bodde där var liksom alla inhyses fattiga skrivna på särskild plats i den första husförhörslängden, som är daterad år 1711.

De vanligaste förnamnen omkring år 1700

Under åren omkring år 1700 hette var tredje flicka antingen Kerstin eller Anna. Av sammanlagt 712 räknade namn – flickor födda 1691–1710 och flickor som vigdes 1699–1718 – var följande namn vanligast:

Namn	*Antal*	*Namn*	*Antal*
Kerstin	135	Catharina	23
Anna	134	Elin/Ilin	16
Britha/Brijta	92	Margareta	13
Karin	83	Christina	8
Maria	80	Elisabeth	7
Ingrid	49	Marith/Marit	7
Ingeborg	25		

Utöver dessa förekom (högst tre gånger vardera) namnen Beata, Ebba, Elsa, Gertrud, Gunilla, Helena, Ingel, Johanna, Juliana, Lovisa, Magdalena, Marina, Marta, Sara, Segrid/Sigrid, Sicilla, Sophia och Ulrica. Det förekom alltså totalt 31 olika flicknamn.

De vanligaste pojknamnen under denna tid var Erich, Pähr och Lars. Fyra av tio pojkar hade något av dessa namn. Av 719 räknade namn på födda och vigda pojkar var följande namn vanligast:

Namn	*Antal*	*Namn*	*Antal*
Erich	102	John/Joen/Jon	14
Pähr	94	Gustaf	13
Lars	93	Måns	11
Anders	71	Bengt/Bängt	10
Oluf/Olof	71	Christopher	10
Nils	45	Jöns	9
Johan/Joan	43	Petrus	8
Jonas	24	Hans	7
Carl	19	Johannes	7
Päder/Petter	16		

Utöver dessa 19 namn förekom namnen (högst fyra gånger vardera). Adolf, Andreas, Arfwid/Arvid, August, Axel, Carolus, Daniel, Falten/Faltin, Gabriel, Gerhard, Gunna, Gustavus, Idvard, Isaac, Israel, Magnus, Marten, Mattias, Matts, Paulus, Ravald, Rudolf, Salomon, Simon, Svanthe, Sven och Thörsten. Totalt förekom alltså 46 olika pojknamn.

De stavningar, som använts här, har varit de vanligast förekommande. Flera andra varianter har dock funnits. Som regel var det prästerna, som själva avgjorde stavningen. De som hetat Oluf hette helt plötsligt Olof, när en ny präst började göra noteringarna, den som hette Päder blev helt plötsligt kallad Petter o.s.v. Kerstin är kanske det namn, som hade de flesta varianterna, Cherstin, Chjerstin, Chierstin och Kierstin var vanliga.

Barnen fick endast ett namn i dopet, undantaget var herrskapsbarn. Under den här tiden var det bara fyra flickor och sju pojkar, som fick två namn.

WILLIAMSONS

Återförsäljare av SKF produkter Simrit tätningar

Marieborgsg. 3, 641 39 Katrineholm.
Tel.: 0150-107 44
Telefax 0150-135 06

Nävertorpsepisoder från förr

av Tage Carlsson

Innan Nävertorp inkorporerades med Katrineholms stad var det si och så med organisation och funktion i denna utkant av Stora Malms kommun. Många av misshälligheterna kom tyvärr att kvarstå även sedan området införlivats med staden, vilket innebar att nävertorparna kände sig handikappade gentemot de "äkta" stadsborna. Men kanske att dessa primitiva förhållanden var upphovet till många kuriösa episoder i Nävertorp.

Gator

Gatorna eller rättare sagt de smala stigarna hade inga namn. Detta ställde till problem bland annat när det gällde att exakt beskriva var man bodde. Det blev att utgå ifrån någon kändispersons fastighet och därifrån ange lämpliga positioner, exempelvis: "Jag bor i huset intill 'Kalle Tobak' ", eller "Jag har 'Kronjägarn's som närmaste granne".

Som postadresser fungerade fastigheternas egennamn, till exempel Hagahall, Solkullen, Skogsängen, Annilund o s v. Det krävdes att brevbäraren var välorienterad och minnesgod, vilket man måste tillerkänna "Jojje" Westerberg, som behärskade Nävertorpsdistriktet till fullo. Typiskt för "Jojje" var att han ibland kunde göra sig tid att "instruera" i straffsparksläggning, när han på sin distributionsrunda passerade något bollsparkande gäng.

Underhåll av "gatorna" var en sällsynt företeelse. Möjligen kunde åkare Karlsson, som hade entreprenad på sottömning vid SKF, på eget initiativ lämpa av några sotlass på de allra sämsta avsnitten.

Sophantering

I det gamla samhället fick naturen fungera som sopstation – så även i Nävertorp. Det var naturligtvis inte riktigt, även om Nävertorp på den tiden bestod av stora skogs- och kärrmarker. Något förmildrande omständigheter var att dåtidens sopor var miljövänligare än dagens.

En allmänt vedertagen rutin – i varje fall bland de boende utmed nuvarande Bjurstorpsgatan – var följande: Efter att gubbarna varit hemma och spisat sin lunch tog de på väg tillbaka till sina arbeten med sig dagens köksavfall och cyklade genvägen över kärret i kvarteret Sågen, där de slängde sina paket. Detta pågick i många år och fortsatte egendomligt nog även sedan Nävertorp införlivats med staden och regelbunden sophämtning införts.

Olägenheterna uppmärksammades av stadens hälsovårdsnämnd, vars tjänsteman "Jonte" Jespersson fick i uppdrag att till varje pris få stopp på det hela. Förbudsanslag uppsattes och skrivelser, undertecknade av tjänstemannen, skickades till hushållen i området. Men ingenting hjälpte.

Ändrad strategi: En dag vid lunchtid beger sig hälsovårdsnämndens "Jonte" Jespersson till kärret. Han gömmer sig bakom ett buskage i avsikt att om möjligt kunna ertappa någon syndare.

Kalle Karlsson, en av de boende i området, var denna dag förste man ut i kärret med sitt avfall. Kalle – helt ovetande om "Jontes" närvaro – är litet irriterad över alla skrivelser i ärendet och tar därför i med extra kraft när han slänger iväg sina

sopor, samtidigt som han vrålar: "Här får du mera skit, "Jonte"! Tjänstemannen, som hör sitt namn nämnas tittar nyfiket fram bakom buskaget, lagom för att träffas av Kalles sopor mitt i ansiktet.

Sens moral: Man måste beklaga tjänstemannen från hälsovårdsnämnden, som bara utförde sitt jobb, men kanske ändå . . .

En misslyckad invit

Den till Nävertorp nyinflyttade treårige pojken (nedan kallad treåringen) grubblade dagligen över bristen på lekkamrater. Han hade diskuterat saken med sin mor och undrat om Nävertorpsbarnen undvek honom för att han kom från "bonnlandet". Modern förklarade diplomatiskt att så inte var fallet, utan att den troliga orsaken var blyghet. Hon föreslog pojken att han själv skulle ta kontakt och prata med barnen, som ibland kom förbi deras bostad.

En dag yppade sig ett tillfälle att praktisera moderns rekommendation. Han ser en pojke – kanske något äldre än han själv – (nedan kallad den äldre) närma sig ute på vägen. Medan han går pojken till mötes, beslutar han sig för att använda den vanliga kontaktfrasen om vädret, som han hört de vuxna tillämpa:

Treåringen:	– Hej!
Den äldre:	– Hej!
Treåringen:	– Dä jegnar (regnar) i dag.
Den äldre:	– Va?
Treåringen:	– Dä jegnar.
Den äldre:	– Va säjer du?
Treåringen:	– Dä jegnar!!
Den äldre:	– Jag skiter i dig!

Primitiva arenor

På somrarna var det givetvis fotboll, som var den huvudsakliga idrottsaktiviteten bland oss smågrabbar. Vi var inte bortskämda med några välansade idrottsanläggningar. Oftast höll vi till på Linneaplan, en arena som fått sitt namn efter den avsomnade idrottsföreningen Linnea. Den var belägen ungefär där daghemmet Stavstugan – granne med Speceritjänst – finns idag. Planen hade stora brister. Eftersom den låg på en bergsluttning, hade den utefter hela sin längd en nivåskillnad på minst fem meter. Dessutom stod en fullvuxen tall vid ena straffområdet. Inte blev det bättre av att Nyhemsbonden ofta passerade med häst och vagn rakt över planen. Ingen klagade dock – vad nu det skulle ha tjänat till – och kanske bristfälligheterna bidrog till att bollbehandlingen utvecklades.

När vi spelade i mindre grupper, blev det som regel någon gata som fick utgöra spelplan. Problemet med dessa "gatuspel" var att bollen allt som oftast hamnade inne på någon villatomt. När den hämtades var det inte tid med att gå rätta vägen – via entrén – utan man valde den närmaste – rakt igenom häcken.

Den "gatuarena", som vi frekventerade mest, gränsade intill en villatomt, vars ägare vi kommit i onåd hos. Anledningen var att det evinnerliga bollhämtandet förorsakat en bred "glugg" i villaägarens häck. Denne beslutade sig för att vidta åtgärder, som för alltid skulle "brännmärka" oss gatuspelande fotbollsgrabbar.

Vi hade den här eftermiddagen just börjat spelet, när en av oss får drömträff på bollen och alla trodde att det skulle bli mål men målvakts-Nisse kastar sig och lyckas boxa bort bollen. Tyvärr hamnar den inne på tomten hos villaägaren, vars häck vi hade misshandlat. Eftersom Nisse genom sin räddning var den, som förpassat bollen in på tomten, föll det på hans lott att även hämta den och naturligtvis valde han som vanligt genvägen. Plötsligt hör vi ett så egendomligt ljud – smack – och vart tog Nisse vägen? Men så upptäcker vi honom mitt inne i häcken – men han har endast huvudet ovanför marken!

När vi kommer fram till Nisse förstår vi

vad som har hänt: Villaägaren har grävt en stor, minst två meter djup grop och fyllt den med latrin – alltså folkskit – från det egna avträdet. (Det förekom på den tiden endast utedass, eftersom Nävertorps avloppssystem inte tillät vattenclosetter.) Nisse hade inte upptäckt "fallgropen", eftersom villaägaren skickligt dolt den genom att lägga ett tunt lager med ris och löv överst.

Där satt alltså Nisse – bokstavligt talat "fast i skiten". Med gemensamma krafter hjälpte vi honom upp och avvek därefter modstulna och illaluktande från arenan. En av oss hann dock med att – via entrén – hämta fotbollen.

Bandyplaner

Givetvis spelade vi bandy på vintrarna. Det fanns diken, som svämmade över och många kärrputer, där isen lade sig tidigt. Ett sådant var Backakärret. Det finns inte längre men var ett grunt och fiskrikt vatten, som stod i förbindelse med Backasjön. Ett oförglömligt minne därifrån: En av kompisarna åkte igenom (plurrade) på den nattgamla isen och av trycket, som uppstod, hoppade en stor, fet ruda två meter upp i luften!

Kanske att den populäraste naturliga arenan var Stavstugekärret. Det var inte, som de flesta andra kärr, igenväxt med tuvor och sly utan erbjöd en stor och fri isyta.

När ynglingen var tio år hade jultomten den goda smaken att komma med ett par rörskridskor. Visserligen begagnade och vita flick, men i alla fall riktiga rör. Entusiasmen var överväldigande och redan klockan sju på juldagsmorgonen blev det Stavstugekärret. De två första timmarna var ynglingen ensam på isen, men det visade sig praktiskt med inkörning av skridskorna, innan spelet med klubba och boll tog vid.

Klockan nio hade vi blivit tillräckligt många för att dela upp och spela mot två mål. Därefter pågick spelet hela dagen med ett slags naturligt avbytarsystem: När någon slutade kom en ny i stället. Ynglingen med julklappsskridskorna blev dock aldrig avbytt! Inte förrän modern anlände och upplyste om att klockan var halv tre och att han borde komma hem och äta.

Springschasar och ransoneringskort

Första förvärvsarbetet efter folkskolan blev som springpojke i en speceriaffär. Sysselsättningen var minsann ingen sinekur, speciellt inte under de båda stränga vintrarna 1941–1942. Eftersom det var mitt under världskriget med ransonering av alla varor, kom hanteringen med ransoneringskuponger att kräva stora och tidsödande arbetsinsatser hos affärspersonalen. Det gällde för butikscheferna att ha ordning på kuponginnehavet vid den månatliga redovisningen till kristidsnämnden.

Kompisen och springpojkskollegan Erik berättade ibland hur illa detta ärende hanterades i den affär, han var anställd. Där rådde ständig brist på kuponger och när Erik kom till kristidsnämnden för redovisning med otillräckligt antal ransoneringskuponger, blev han alltid utskälld av den nitiska föreståndarskan fröken Henrietta. Inför ett förestående redovisningstillfälle framhöll Erik för sin chef, hur obehagligt det var med föreståndarskans ständiga förolämpningar. Erik ställde även frågan: "Har jag tillräckligt med kuponger denna gång?" Chefen svarade att "det saknas litet men dem skickar vi senare, och är det så att Henrietta bråkar, kan du hälsa henne att hon kan kyssa mig i a . . . let!"

Styrkt av chefens verbala utläggning beger sig Erik till kristidsnämnden. Henrietta uppdagade naturligtvis kupongbristen genast men just som hon inlett den vanliga utskällningsharangen avfyrade Erik sin inövade replik: "Det där är inget jag kan rå

för och förresten hälsade chefen att Henrietta kunde kyssa honom i a . . . let om hon inte var nöjd!"

Föreståndarskan Henrietta visade sig snabb i handling, ty när Erik återkom till affären fanns hon redan där, inbegripen i en hård diskussion med chefen. Erik kunde inte undgå att höra slutet av dialogen.

Henrietta: "Och du har till och med sagt åt pojken att jag skulle kyssa dig i a . . . let."

Chefen: "Ja, ja, men den saken var det inte så bråttom med".

Bli medlem i
Katrineholms
Hembygdsförening

Årsavgift

Enskild 70:–
Familj 100:–

Postgiro 47 40 80–9

Gynna årsbokens
annonsörer!

LICENSIERAD
LÅSSMED
FÖRSÄLJNING — INSTALLATION— SERVICE

- LÅS — LÅSSYSTEM
- KODLÅS—LARMANLÄGGNINGAR
- GODKÄNDA SÄKERHETSLÅS
- DÖRRSTÄNGARE — RENOVERING o.REP.

NYCKELTILLVERKNING MEDAN DU VÄNTAR

Benny's LÅSVERKSTAD AB

ASSA Servicestation

MERKURHUSET, FREDSG. 44 Tel. 0150-513 30 • Fax 0150-535 98
ÖVRIGA TIDER NÅR DU OSS PÅ MOBILTEL. 010-290 14 37

HELA VÄRLDEN TILL BÄSTA PRIS!!

Privatresor
Charter, Flyg, Båt,
Stugor, Färjor,
Buss, Bilpaket.

FRITIDS RESOR

SAS

Affärsresor
Flyg, Hotell,
Hyrbil, Konferenser.

SRF

SÖRMLANDS RESEBYRÅ

IATA

Flen: 0157-107 00
Hantverkargatan 2, Katrineholm. Tel: 0150-501 05, Fax 0150-120 95

Svensk mat så klart!

För vardag och fest smakar bäst och mest. Dé du!

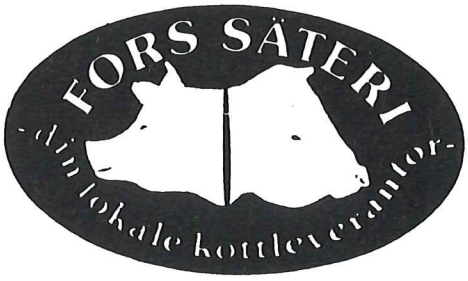

En drömbild

Av Ingrid Lagerbäck

Mitt liv är en drömbild när natten förrunnit,
en hägring i fjärran när dagen har svunnit,
en azurblå himmel, en strålande sol,
en stjärnbeströdd tindrande silverkupol
i midvinternattens frostiga fransar,
Johannesnatten med flor och med kransar.
Allt blir ett virrvarr av toner och färg
ibland djupa dalar och skyhöga berg.

Att vandra i skogen vårljumma dagar.
få vila en stund i grönskande hagar
med vitsippematta runt stammar och stenar.
Se vinden, som leker i hängbjörkens grenar,
och bäckens krumsprång, när isen är bruten,
det sövande suset från granen vid knuten.
Koltrastens flöjtton från storfurans topp,
en västergöks "ko–ko", när solen gått opp.

När humlan se´n surrar i stugknutens krasse,
höra springande steg från en barfota Lasse.
En ärla som vippar på gårdsplanens sten.
Få barfota gå på en dikesren,
att trä´ solvarma smultron på ängens strå,
ett pärlband av röda rubiner små.
När dagen blir varmast få bada i viken
vid Bastadsberget, mitt rike bland riken.

En roddtur i skymning på spegelblankt vatten,
en doft av konvalj i högsommarnatten.
Så långt bort i fjärran hörs ljuden som ekar,
från råmande kossor och småbarnens lekar,
koskällors klockklang vid storskogens grind
pilsnabba svalor i kvällningens vind.
En tupp som hörs gala långt borta vid Byn,
när solen sig sänker bak rodnande skyn.

När storlommens skri hörs från Gustavbonns gärde,
då visste vi barn, det är oro på färde.
När åskmoln se´n mullrar vid himlaranden,
det kändes så tryggt ta nå´n vuxen vid handen.
Så älvornas danslek i flortunna slöjor
bort över tegar med dyblanka plöjor,
där nyligen rågaxen mognat till skörd
och lövträdens kronor sig målat i glöd.

Ett skyggt litet rådjur med ögon som blänker.
En skogstjärn så mörk när regndroppar stänker.
Men nejden skall tyngas av gnistrande snö
och skridskoturer på isbelagd sjö.
Med norrsken som flammar på himlapällen
och rävens lockrop i senvinterkvällen,
i månljusa nätter han går på jakt
me´ns uven från grantoppens gren håller vakt.

En kärleksfull Far och en älskad Mor,
det minnet alltid inom mej bor.
En röd liten stuga. så liten och trång,
som alltid fylldes av barnskrik och sång.
Att fått stoja och rasa i syskonens ring,
jag inte vill byta mot någonting.
En lycklig barndom, ej bättre kan finnas.
"Det var en gång" – att åter det minnas.

(1978)

Från barnaår till 80 år

Minnen nedtecknade år 1976

av Edvin Andersson

Barn- och ungdomstiden

Jag föddes den 13 september 1896 i ett torpställe som hette Rosselbo, beläget utmed järnvägen Katrineholm–Strångsjö. Vi var tre pojkar: Karl född 1877, Axel född 1886 och jag 1896. Föräldrarna var Matilda och Karl Fredrik Andersson. Mor var född den 21 maj 1857 och dog 31 mars 1932 nära 75 år gammal. Far var född den 3 augusti 1851 och dog 23 mars 1925, 73 år.

Min skoltid var i Djulö skola. 2 år i småskolan och 4 år i folkskolan samt en kort tid i fortsättningsskolan. Efter skoltiden hjälpte jag till med arbeten i hemmet, men även rätt snart med arbeten som inbringade medel till försörjningen, då främst i skogen. Inkomsten var ringa då t ex en mans dagspenning var 1:50 på vintern och 2:– på sommaren.

Sommaren 1913 fick jag arbete vid Järnvägen med utbyte av slipers. Jag var då endast 16 år men storväxt för min ålder. Det var en hård skolning att försöka följa dem, som var äldre än jag. På vintern arbetade jag i skogen med timmersågning och övrigt skogsarbete. Somrarna 1913–1914 var arbetsplatsen vid SJ mellan Katrineholm och Åby. 1916 började jag vid SJ i Katrineholm. Jag bodde fortfarande i hemmet Rosselbo och cyklade eller åkte med en arbetskamrat, som bodde i Duveholm och dit gick jag. Dagspenningen var 3:–. Den 1 februari 1918 blev jag antagen som banvaktsaspirant och den 1 september samma år blev jag extra ordinarie banvakt och den 1 januari 1919 blev jag ordinarie banvakt. Förutom arbete på bangården och linjen fick jag snart hand om skötseln av gatorna utmed SJ:s område och sedan även gårdarna.

Söndagsskola och väckelsemöten

I bygden omkring mitt hem fanns söndagsskola och ibland också väckelsemöten. Jag tror jag var omkring 4 år då jag första gången var med i en söndagsskola. Sedan var jag nog ganska flitig att vara med och minns en del som var lärare: Matilda Pettersson, Broström, Richard Palm samt vid kortare besök Axel Haglund och D.M. Djurfeldt, som var oss till stor glädje.

Då jag var omkring 18 år startade jag en söndagsskola i trakten av Klastorp. Mest samlades vi i Hagen hos Vilhelmina Larsson, men vi var även inbjudna i flera närliggande hem. De flesta av ortens barn gick i söndagsskolan. Det var ca 35 barn. På grund av arbetet vid SJ var jag ej fri alla söndagar, varför flera tjänade som lärare.

Snart efter min omvändelse, som skedde den 31 januari 1913, sökte jag gemenskap med andra troende och de var mig till en stor hjälp på himlavägen. Jag gick i söndagsskolan fastän jag var 16 år och då möten hölls var jag med. Snart kom också en evangelist, Ebba Helander. Flera blev frälsta och vi hade härliga möten och skaran ökades.

Den 27 augusti 1916 döptes jag, samma dag som församlingen bildades. Församlingen bildades av 17 baptister och kallades Betaniaförsamlingen, senare ändrades namnet till Filadelfiaförsamlingen.

Edvin Andersson.

Redan på ett tidigt stadium stod det klart för mig att Gud skulle ha tionde av min inkomst även om den var ringa. Jag tänkte: Nu innan jag är gift skall jag ge Gud tionde, sedan jag blivit gift kanske jag ej kan. Men det har ingen ändring behövt ske och Gud har hållit vad han har lovat. Vi har under mer än 50 års tid ej behövt köpa något på kredit utan kunnat köpa allt kontant. Jag ser det som Guds löftes uppfyllelse, som han lovar i Malaki 3:10, där han säger: Förvisso skall jag då öppna himmelens fönster över Eder och utgjuta över Eder riklig välsignelse.

Sällskap och bröllop m m

På hösten 1917 fick Hanna plats på en gård i närheten av mitt hem. Gården hette Strångholmen. Möten hölls i en torparstuga, Karinboda, där vi träffades och hade sedan samma väg från mötena.

Vårt bröllop hade vi i Baptistförsamlingens kapell i Värmbol, som vår församling hyrde innan kapellet i Karinboda blev färdigbyggt. Även om kriget mellan flera länder var avslutat hade vi viss ransonering kvar. Församlingsmedlemmarna hjälpte till med bröd och kaffe så vi kunde ha kaffe gemensamt. Vigseln skedde i kyrkans församlingssal av pastor Emil Söderman.

På grund av min mors sjukdom (spanska sjukan) och även svårighet att få hyra bostad bodde vi hemma i Rosselbo till oktober 1919. Bröllopet var den 6 juli 1919. Vi fick hyra vår första lägenhet i Katrineholm på Bryggaregatan 8. I den lägenheten föddes Ruth den 9 juli 1920 och Margit den 24 juli 1923. Arnold föddes den 27 december 1929 på Kullbergska Sjukhuset och Maj-Britt föddes också där den 9 februari 1936. Sedan vi bott en tid på Bryggaregatan 8 flyttade vi till Vilhelmgatan 4 och senare till Storgatan 28, som var SJ:s fastighet.

Hannas far och mor bodde i Fredriksberg, Skravsta, i Gillberga socken. De hette Matilda och Fredrik Hägg. Fadern var soldat och arbetade i övrigt med byggnadsarbete. Hanna hade 9 syskon, en gosse avled i tidigt ålder, de övriga har hunnit till mogen ålder. Sist dog Lars Hägg, 86 år, i juli 1976.

Hanna lämnade mig och denna världen den 30 september 1971. Hon kom in på sjukhus den 27 september. Hon var 78 år då. Hon var född den 7 mars 1893. Hanna hade från unga år tillhört församlingar och levat för Gud. Hon var med bland dem som bildade Betaniaförsamlingen i Duvelund den 27 augusti 1916. Hennes begravning skedde i Filadelfiakyrkan i Katrineholm den 9 oktober 1971.

Hemmet i Strökärr

1931 blev vi anmodade att flytta till Strökärrs banvaktsstuga mellan Katrineholm och Valla. Flyttningen skedde den 3 augusti. Arbetet gällde tillsyn och skötsel av viss sträcka av järnvägsspåret. Sedan vi flyttat till Strökärr hade vi i augusti en samling av barn och äldre till ett möte i en

hage invid stugan. Detta blev början till söndagsskolan i Strökärr, som fortgick tills vi flyttade till Katrineholm 1958. På grund av avfolkningen var barnantalet sista tiden ringa. Vi hade också en del väckelsemöten dels i banvaktsstugan och dels i granngårdar. Vi blev också en liten skara troende, som samlades och hade möten. Söndagsskolan hölls också i olika hem, även hos dem som inte var troende. Jag började också sprida Evangelii Härold i bygden och även jultidningar.

Efter en tid installerades telefonväxel i stugan. Den sköttes i allmänhet av mor Hanna, men även vi övriga i familjen hjälpte till. Genom telefonen kom vi mera i kontakt med grannarna. Gemenskapen med dem var mycket god och vi hjälptes åt på många områden.

I Strökärr hade vi en del djur, först bin, sedan grisar, höns och kaniner. Från trädgården fick vi potatis, ärter och andra grönsaker. Detta var goda tillskott för matkostnaderna. Senare år sålde jag även honung och en del trädgårdsprodukter.

Omkring 1936 påbörjades dubbelspårsbyggnaden. Då hade vi även rallare i maten. Jag var också borta och utförde gasbehandlingar med cyanväte, så Hanna fick mycket arbete på sin lott. Sedan Remna skola lades ned måste skolbarnen gå i skola i Katrineholm. Genom SJ:s försorg stannade ett tåg på morgonen för skolbarnens resa till Katrineholm och ett tåg för återresan. Jag fick virke och gjorde iordning plattformar för på- och avstigning. Biljettkostnaderna betalade kommunen. Arnold cyklade till Katrineholm, då han gick i realskolan, och en kort tid hade han även posten med sig hem, innan brevbärningen blev ordnad.

Krigen

Den 1 september 1939 utbröt krig mellan Tyskland och Polen och detta utökades sedan. Vi var ej direkt inblandade, men hade dock ransonering av matvaror och en del andra inskränkningar. Detta krig slutade den 8 maj 1945.

Ett tidigare världskrig hade vi känning av. Det började i augusti 1914 och varade till den 11 november 1918. Verkningarna av detta krig var mera kännbara, då ransoneringar ej var så bra ordnade som under det senare kriget.

Arbetet med cyanvätegasningar

År 1922 blev jag anmodad att bli desinfektör med cyanvätegas. Efter viss tvekan antog jag arbetet. Den som en kort tid haft arbetet backade ur. För att lära tillvägagångssättet var jag med i Laxå, Nyköping och Mjölby, där jag delvis fick praktiskt pröva vad jag lärt. Även var jag med vid gasbehandling av en större kvarn i Uppsala. Jag köpte själv en gasmask, då jag ansåg detta erfordrades, men då bruket av gasen var mycket litet känt fanns knappast några regler. Skrifter om gasens giftighet blev mer och mer utfärdade av Medicinalstyrelsen under den tid av nära 40 år, som jag arbetade med denna höggiftiga gas. Bland större arbeten jag utförde var i Örebro, där över 200 rum behandlades och hyresgästerna bodde i järnvägsvagnar. De första åren 1923–1925 var jag sysselsatt ca 3 månader under somrarna med ohyresbekämpning. Även järnvägsvagnar gasbehandlades, som brukats för transport av trupper under sista världskriget.

Utöver arbeten inom 1:a distriktet var jag också i Bollnäs och Hässleholm. Från Malmö var två man med som jag skulle försöka undervisa både praktiskt och teoretiskt. De var med i Stockholm och hemma i Strökärr och i Katrineholm. Det vilade ett mycket stort ansvar på den, som ledde arbetet. Enligt de senaste bestämmelserna är ledaren ansvarig för fel och försummelser, som begås av medarbetarna. I Stockholm i ett större hyreshus svimmade en medhjälpare inne i ett gasfyllt rum, men jag fick ut honom på en

balkong och gjorde konstgjord andning på honom så han kvicknade till. Han var fullkomligt ovetande om vad som hänt och var storligen förvånad då ambulansmännen kom med båren. Själv var jag vid några tillfällen illa berörd av gasen. Särskilt en gång i Stockholm vid gasning invid Centralen, då jag måste kontakta läkare och en medhjälpare måste sändas från Katrineholm. Gasbehandlingsarbetet hade jag kvar några år efter min pensionering, som skedde den 1 september 1956.

Arbeten å andra platser

Då jag bodde i Strökärr fick jag en söndag order från mitt befäl i Katrineholm. I morgon ska du åka till Tomteboda och röja snö. Kontakta de arbetare du vill ha med. 6–8 man. Jag gjorde enligt ordern och fick tag på folk. Vid ankomsten till Stockholm fann jag ett snälltåg, som skulle till Hagalunds vagnhallar och jag frågade lokföraren om han kunde stanna vid Tomteboda och om vi fick åka med. Han lovade stanna och vi kom fram snabbt och enkelt. Att ordna med bostad åt så många var ej så lätt. Jag begärde att vi skulle få sovvagnar uppställda på bangården att bo i. Vi fick löfte om vagnar, men ej förrän dagen efter, så vi fick åka hem den kvällen. Sedan bodde vi och folk från Skebokvarn och Huddinge i dessa vagnar. Tiden för vårt arbete blev längre än väntat. Jag tror det var nog 3 veckor. Även militär personal anlitades för snöröjningen. Det kom också damer och ville arbeta, men blev nekade.

Matfrågan var ju också ett behov. Jag kontaktade ledningen för matserveringen på Tomteboda vagnverkstad och efter vissa underhandlingar om tid för bespisningen fick vi intaga mat i deras servering. Så blev också den saken ordnad.

Hemma i Strökärr föll också snö, så Hanna begärde hjälp med snöskottningen från Katrineholm, vilket hon också fick. Hon hade ju också telefonväxeln att sköta och mjölk att hämta vid Kärrsätter, sedan växeln stängts på kvällen.

Efter en del år förändrades arbetsplanen ifråga om skötseln av viss från början tilldelad bansträcka. Således blev jag arbetsledare för ett lyftarlag med en modern stoppmaskin. Å sträckan Katrineholm–Flen och åter från Flen till Katrineholm på det andra spåret. Arbetet gällde både spårlyft och baxning-riktning i sidled av spåret. Även fick jag i uppdrag att mellan Skebokvarn och Baggetorp kontakta dem, som hade skog invid banan, då röjning behövdes i en del fall, till förhindrande av att träd kunde falla på SJ:s elektriska ledning.

I Katrineholm hade SJ ett förråd av civilförsvarsmaterial. Detta förråd flyttades sedan till Sköldinge. Jag blev beordrad till en kurs i Stockholm för att kunna sköta detta förråd, som jag också hade tillsyn över även några år efter pensioneringen.

Sista tiden vid SJ hade jag hand om byte av räls och slipers förbi Stettin, men slutade före Baggetorp. Vi disponerade ett spår hela dagarna och hade ett mindre lok för transporter. Vi var drygt 10-tal man i arbetslaget.

Tillbud till olyckor

En morgon färdades vi som vanligt på en trampbar dressin. En händelse inträffade strax före Snacktorps vägport. Utan någon anledning bromsade jag dressinen och vi steg båda av. Vi hörde ett lätt muller och vi förstod att ett tåg nalkades. Vi hann lagom lyfta dressinen från spåret och ett snälltåg passerade förbi. Detta snälltåg gick på särskild order och gick ej varje dag. Vi såg det som en hälsning från Gud, som ingav oss att bromsa och stanna vårt färdmedel.

En annan händelse av liknande slag skedde strax innan Katrineholm. Bakom Separators Gjuterier skymdes sikten av ett högt plank. Lokföraren såg oss och gav signal och bromsade så kraftigt han kunde. Vi färdades då på en s.k. trehjuling, som drevs fram genom att man sparkade

fram den. Min kamrat skötte detta. Vid signalen lutade han hjulen så mycket att den spårade ur och gick direkt ur spåret och ner i banslänten, medan jag satt på och vi blev även då räddade. Jag har vid flera tillfällen sett Guds bevarande och skyddande hand över mitt liv.

Händelser under exercistiden

Inryckningen till samling skedde i Örebro, där vi vistades en del av vintern. Senare under vintern flyttades vi till Rommehed i Dalarna. Dit kom vi sent en kväll för att ta oss in i lokaler, som varit ur bruk sedan hösten. På grund av trötthet efter den långa resan från Örebro i godsvagnar somnade de flesta i dessa kyliga utrymmen och de flesta blev starkt förkylda. Övning i skidåkning och även åkning för skidlöparmärket förekom. Den åkningen förekom i etapper, först 1 mil, sedan 2 mil och sist 3 mil för att man skulle få märket, som jag också fick. På vårsidan kom vi till Malmköping. Då det befarades att oroligheter skulle ske i Stockholm 1:a maj sändes 150 man från 1:a och 2:a kompaniet dit. Jag var själv placerad i 3:e kompaniet och kände ej dessa, som åkt till Stockholm. En dag fick jag order att ensam från mitt kompani åka till Stockholm, där jag aldrig varit tidigare. Som resgods hade jag 150 kappor i stora lårar till de omnämnda militärerna. Jag fick löfte att på Stockholms Central få möta den, som skulle ledsaga mig. Sedan jag stått en god stund utanför Centralstationen och ingen kom kontaktade jag en polis, som ringde till Svea infanteri och jag fick besked att åka med en viss spårvagn till kasernen. Jag var iförd full krigsutrustning och väckte nog uppseende och en del frågade om hur det förhöll sig. Jag svarade minsta möjligt.

Arbetsverktyg m m

Då man brukar olika verktyg och arbetssätt kommer ju tankar om hur en förbättring kan ske. Så var det också för mig. Jag fick av mitt befäl visst stöd för dessa tankar. Som uppmuntran har jag i flera omgångar tillsammans fått ca 600:– kr. Belöningen avser dels spikbrytare för fjäderspik, som blev rätt lyckad och påstods bli bättre än alla tidigare brukade och som används ännu, dels lyftspett för utbyte av underläggsplattor av masonit i skarvar och spikdrivare att bruka vid utbyte av brusten fjäderspik samt förenkling av skarvsliprar. En förändring av arbetsmomenten vid utbyte av sliprar i spåren genomfördes också. Arbetet utfördes i temposystem, som gör arbetet mer drivande utan att krafterna uttöms mer. I början blev detta utsatt för kritik från en del, men blev ändå brukat och är accepterat nu.

Utlandsresor

En sommar gjorde jag besök i Narvik i Norge. Ruth var med på denna resa och vi såg Midnattssolens sken – om ej själva solen så såg vi dock reflexer av den å hustaken.

1956 i början av maj gjorde jag och Arnold besök i Danmark, Tyskland, Schweiz, Italien och Österrike. Bortovaron var 12 dagar. Besök gjordes i Hamburg, Rom, Neapel, Pompeji m.fl. städer. Vi såg också S:t Peterskyrkan med dess dyrbara utsmyckning. Besök gjorde vi på evangeliska möten i Hamburg och även i Rom. Genom att Arnold var med och kunde språken gick resan bra och gav gott utbyte.

Den senaste utlandsresan var till Kenya i Afrika i slutet av april 1976 och varade i 14 dagar. Orsaken till resan var invigningen av en kyrkolokal i Likoni. Den hade byggts genom missionär Arne Flordins ledning. Mombasa och Nairobi besöktes också och vi gästade flera missionärer och deltog i invigningshögtiden och även dopförrättning i Indiska Oceanen, då 15 personer döptes. Resan företogs med flyg

och Maj-Britt var med som färdledare och hjälpare.

När jag ser tillbaka på mitt liv har det naturligtvis växlat mellan glädje, bekymmer och omsorger, men genom Guds nåd har jag haft hälsa och krafter och glädje i arbete. De svårigheter jag mött har jag genom Guds nåd och hjälp kommit igenom.

Edvin Andersson dog 1987 vid fyllda 91 år. Hans levnadsberättelse med foto har vi fått genom dottern Maj-Britt i Uppsala och sonen Arnold i Stockholm.

Kurirtryck!

Trädgårdsgatan 1
Box 378, 641 23 Katrineholm
Telefon 0150–134 10
Telefax 0150-135 34
Modem 0150–135 35

Vi har de rätta personella och maskinella resurserna för en rationell framställning av Dina trycksaker i 4-färg, 2-färg eller svart/vitt.

ELvaruhuset

Drottninggatan 1
Tel 0150-501 40
KATRINEHOLM

med Electrolux och kompletta kök

Grand Väskor

"Största Väskaffären i stan"

☎ 108 70

Drottninggat. 8
(Grandhörnan)

HOS PORTRÄTTFOTOGRAF PER-ARNE RYNNING FINNS DEN BÄSTA PRESENTEN!

FOTOGRAF PerArne RYNNING

Köpmangatan 12 · 641 30 Katrineholm
Telefon 0150-522 00

Katrineholms Hembygdsförenings verksamhet under år 1997

Föreningen bildad år 1934.

Hedersordförande:
Stig Sjöberg

Hedersledamot:
Carl Rundqvist

Styrelse:
Anders Arrhén, Ruth Carebro, Olof Danielsson, Inga Eggerud, Margareta Fredriksson, Kerstin Larsson, Elof Malmkvist, Eivor Ohlsson, Olle Pettersson, Elof Regrell, Eva Rolén, Carl E. Sturkell, ordförande, Harry Sund, Albert Waldner, Olle Wallström, Lars Wiborg, Rune Öhlin, Åke Östling och Hans Öxne.

Arbetsutskott:
Föreningens ordförande Carl E. Sturkell, 1:e vice ordföranden Olle Wallström, 2:e vice ordföranden Rune Öhlin, sekreteraren Kerstin Larsson och kassaförvaltaren Hans Öxne; adjungerade ledamöter hedersledamoten Carl Rundqvist och hedersordföranden Stig Sjöberg.

Arkivarie:
Inga Eggerud

Bibliotekarie:
Carl E. Sturkell

Lotteriföreståndare:
Olof Danielsson

Revisorer:
Lennart Nilsson och Lennart Nordén; ersättare Olle Borg och Stig G. Sjöberg.

Valberedning:
Ann-Marie Nilsson, sammankallande, Inga Eggerud och Henry Pettersson.

Kommittéer:

Fastighetskommittén: Harry Sund, sammankallande, Olle Anderberg, Gösta Andersson, Stig Andersson, Karl-Arthur Eriksson, Folke Forss, Albin Gustafsson, Olle Pettersson och Albert Waldner.

Museikommittén: Rune Öhlin, sammankallande, Ruth Carebro, Olof Danielsson, Inga Eggerud, Margareta Fredriksson, Eva Rolén, Stig Sjöberg, Naemy Thalén, Lars Wiborg och Åke Östling.

Programkommittén: Elof Malmkvist, sammankallande, Kerstin Larsson, Elof Regrell, Stig Sjöberg och Naemy Thalén.

Publikationskommittén: Inga Eggerud, sammankallande, Kerstin Larsson, Carl E. Sturkell och Olle Wallström.

Wermbolsstugekommittén: Stig Sjöberg, samordnare. Avsikten var att två grupper skulle alternera i fråga om serveringen men någon grupp två kunde aldrig tillsättas, varför veteranerna Ruth Carebro, Margareta Fredriksson, Eva Rolén och Inga Norlin fick kämpa vidare. Ansvaret för uthyrningen av Wermbolsstugan övergick under hösten från Carl Rundqvist till Anders Arrhén. Wermbolsstugan har under året varit uthyrd 15 gånger.

Verksamhet
Styrelsen har under året sammanträtt fyra gånger och arbetsutskottet en gång. Representanter för hembygdsföreningen och Röda korset har dessutom träffats två gånger för diskussion före och efter loppmarknaden.

Medlemsantalet har varit 753, en ökning med 17. I siffran ingår hedersordförande, hedersledamot och en ständig medlem.

Sammankomster
Den 26 februari: Företagsvisning av SKF, varvid sakkunniga ciceroner gav intressant information. På grund av ett beklagligt missförstånd genomfördes tyvärr inte den bokade kaffedrickningen på restaurangskolan.

Den 19 mars: Årsmöte i församlingshemmet på Norr. Föredrag av f. d. kulturchefen Per Marner om arkitekt Verner Northun – Kullbergska husets och Stadshotellets skapare. Musik av ett trevligt låtlag från Musikskolan.

Den 17 april: Möte i Hembygdsgården, där journalisten Erik Östdal Gustafsson inför fullt hus berättade om Gårdarna vid Wegern (Duveholmssjön).

Den 13 maj: En lyckad bussutflykt i Nunne-banans spår. Guidning av Jan Franzén, Ålberga.

Den 10 juni: Ett nytt försök med lekafton under ledning av Anita och Kjell Kolterud och under medverkan av spelmän. Tyvärr dålig tillslutning.

Den 27 augusti: Sedvanlig surströmmingsfest med underhållning av trubaduren Anders Morge.

Den 17 september: Besök av lantmästare Bertil Rättzén, som berättade Sagan om Botvid – en hörsägen från 30-åriga krigets dagar.

Den 15 oktober: Föredrag av direktör Lars-Göran Arvidsson, som återgav SKF:s tidiga historia.

Den 12 november: Posthistorier, berättade av tidigare postiljonen Elof Regrell.

Den 9 december: Advents- och luciafirande med betraktelse av kyrkoherde em. Gösta Tängerstad och ett luciafölje med barn. Nora Karlsson från Lerbo berättade målande om julen på 30-talet, och sedan serverades det skinksmörgås och julgröt i gillessalen.

Loppmarknaden
Den 6 juli höll hembygdsföreningen och Röda korset sin traditionella loppmarknad vid Hembygdsgården. Det var vackert väder och mycket folk strömmade till. Inkomsterna blev trots detta mindre än fjolårets men vardera föreningen fick drygt 8.000 kr i tillskott.

Kyrkfärden
Föreningens kyrkfärd på första Advent gick till Lerbo kyrka, där det var familjegudstjänst med barndop och vacker sång av en kör av idel damer. Kyrkvärden Nils Siwerskog visade kyrkan och Bygdegården, och i den sistnämnda serverades kyrkkaffe.
De kyrkliga inslagen under året upptog också kyrkkaffe efter Katrineholms församlings gudstjänst på Kristi himmelfärdsdags morgon. Den 15 juni utnyttjade Frälsningsarmén Hembygdsgården för en friluftsgudstjänst.

Kontakterna utåt
Kontakterna med andra organisationer resulterade i årets största händelser vid Hembygdsgården, nämligen Katrineholms arbetarteaterförenings framförande av "skrönikan" "Den sköna lustgården" samt Katrineholms spelmanslags 50-årsjubileum, som utöver spelmansstämma omfattade en vigsel. Dessa båda evene-

mang skildras i en särskild, rikt illustrerad artikel i denna årsbok.
Vid Katrineholms stads 80-årsjubileum deltog hembygdsföreningen med försäljning av sina skrifter.
I den nordiska vänortsträffen i Vennesla i Norge den 29 maj – 1 juni deltog som föreningens representanter Kerstin Larsson och Åke Östling.
Föreningen var rikt representerad vid Södermanlands hembygdsförbunds årsmöte i Malmköping och vid dess höstmöte i Husby–Rekarne.
Vid Katrineholms spelmanslags konsert i Musikens Hus och åtföljande middag i SF-lokalen företräddes hembygdsföreningen av Kerstin Larsson.

Studieverksamhet
Studiecirkeln kring boken Röster i Sörmland har pågått både vår och höst med Sten Stenberg som ledare och cirka 15 deltagare.
Fastighetskommitténs verksamhet har liksom tidigare formen av en studiecirkel i Vuxenskolans regi i ämnet Vårda och laga gamla saker.
Ordföranden, Inga Eggerud och Ing-Marie Borg deltog i april i en av länsmuseet och länsförbundet anordnad studiedag om samlande av föremål. Inga Eggerud, Stig Sjöberg, Ing-Marie Borg och Rune Öhlin deltog i september i ett uppföljningsmöte, där man bl. a. avhandlade gåvojuridik samt praktiska synpunkter på anordnande av utställningar. Allt utgjorde ett led i det s. k. Sesamprojektet.
Ordföranden deltog i september i en av riksförbundet anordnad konferens i Uppsala under temat Staden som hembygd.
Inga Eggerud har vid Åsa folkhögskola deltagit i kurser angående arkeologi och i en studiedag om dokumentationsprojektet Liv.

Fastighetskommitténs rapport
Verksamheten har pågått två dagar i veckan med uppehåll under sommarmånaderna. På hembygdsgårdens byggnader har mindre reparationer utförts. För att underlätta arbetet har kommittén under hösten fått inköpa diverse verktyg.
De renoveringsarbeten, som färdigställts under 1997, är stenstötningsmaskin från 1949, blåsbälg till smedjan, lavoar med marmorskiva från 1916 och kommod av okänd ålder. En Ferguson-traktor har reparerats liksom trädgårdsmöbler, vilka senare också målats.

Museikommitténs rapport
Hembygdsmuseet har liksom tidigare år varit öppet torsdagar kl 18–20 och söndagar kl 13–17 under sommarmånaderna. Bussresenärer och andra sällskap har besökt museet under andra tider, och antalet besökare beräknas ha varit cirka 3.000. Även tyskar, danskar och engelsmän har hittat vägen till vårt museum.
Fyra ALU-arbetare har hjälpt till både med att snygga upp museiföremål och att ställa i ordning friluftsteatern.
Bland de nya föremål, som tillförts museet, är en deposition av den första serietillverkade Ferguson-traktorn, vars prototyp finns på Fergusonmuseet i London, samt ett järnband från den rivna masugnen i Forssjö. Med kommunens hjälp har det sistnämnda satts upp på redskapsbodens östra gavel. I maskinboden har en SKF-utställning iordningställts.
Vid Katrineholms arbetarteaterförenings framförande av Den sköna lustgården ställde hembygdsföreningen den gamla bilen av märket Peugeot, två vagnar och en cykel till förfogande och åtog sig dessutom med Rune Öhlin som primus motor att svara för serveringen av kaffe, glass och dricka. Tack vare duktiga medhjälpare gav försäljningen ett mycket gott netto.
Vid en naturutflykt under våren med temat "Lär känna din bygd" besågs Forssjö bruk, Lissnäs gamla kalkbrott, en tjärdal, en kolbotten, en gammal kalkugn och Sörmlandsledens raststuga vid sjön Vigga-

ren. Ett 40-tal personer deltog i utflykten.

Museikommitténs sammankallande Rune Öhlin har tillsammans med Stig Sjöberg agerat för bevarande av den rivningshotade byggnaden Nybygget. Han har dessutom till museet räddat några marmorstenar och tavlor från det nu nedlagda Bjurstorps marmorverk.

Gåvor

Gunnar Westerlund:
Väggklocka.

Sture Pettersson:
Åkrede för parhästar.

Rune Andersson:
Måttband, mätsticka, bytta, årsskrifter.

Jan Söderlund:
Slipsten, komplett för handdrift.

Karl-Gunnar Eriksson:
Släpräfsa för häst, kastmaskin.

Åke "Mästarn" Karlsson:
Märkligt formad vulkansten.

Sven Eriksson:
Diverse idrottsredskap samt kompass, kartblad och kartfodral.

Inga Eggerud:
Gjutformar m. m. från SKF.

SKF-Mekan:
Ritbord, motorblock, järnvägshjul, insatsform till jetmotor, äldre och nyare kullager, gjutformar och snurrbord.

Ingrid Johansson:
Koffert med snickeri- och hushållsföremål.

Kerstin Larsson:
Virkade underlägg till tvålkoppar.

Märta Rosén:
Bokbinderiverktyg, böcker samt provdocka.

Anna Liljeback:
Tre klänningar av 20-talsmodell.

Museet har även berikats genom inköp eller inrop av föremål. Bland nyförvärven är en Ferguson Original 2-skärig plog med hydraul för 2.500:- kr. Köpet har sponsrats av Föreningsbanken. LRF maskininsamling har skänkt en gummihjulsvagn för traktor.

Slutord

Hembygdsföreningen noterar med glädje att den gamla smedjan nu är renoverad tack vare kommunen och att den bildar en förträfflig fond till den friluftsteater, som skapats på planen framför den. Vår förhoppning är att även årets sommar skall bjuda på fina föreställningar av spelet Den sköna lustgården.

Vågar vi kanske också hoppas att kommunen funderar ett tag till, innan rivning genomföres av Nybygget och av det gamla stallet innanför fastigheten Storgatan 29?

Vad som under våren krävs av oss är en insats vid de nordiska vänortsdagarna i Katrineholm den 7–10 maj. Vi hoppas att de skall fördjupa vänskapen mellan våra orter och därmed mellan de nordiska länderna.

Till sist vill vi tacka våra goda samarbetspartners Katrineholms kommun, Svenska Turistföreningen, Katrineholms Arbetareteaterförening och Röda korset. Vårt tack går också till alla dem, som gjort en insats i vårt arbete eller berikat vårt museum genom gåvor.

Styrelsen

SAMMANSTÄLLNING
över intäkter och kostnader för Katrineholms Hembygdsförening 1997

Intäkter	*Kostnader*	*Resultat*	
Medlemsavgifter	43.770:—	6.752:—	+ 37.018:—
Möten	7.970:—	7.304:50	+ 665:50
Arrangemang	30.070:75	8.059:50	+ 22.001:25
Museum	5.643:50	33.354:50	– 27.711:—
Hembygdsgård	7.600:—	21.097:—	– 13.497:—
Vandrarhem	25.561:—		+ 25.561:—
Expedition och administration		30.299:44	– 30.299:44
Gåvor	2.620:—		+ 2.620:—
Årsskriften	23.119:—	52.625:—	– 29.506:—
Förlag och souvenirer	2.578:—	154:—	+ 2.424:—
Kurser och konferenser		5.971:50	– 5.971:50
Försäkringar		3.154:—	– 3.154:—
Lotterier	3.999:—		+ 3.999:—
Inventarier (avskrivning)		3.480:—	– 3.480:—
Fastigheter (avskrivning)		12.400:—	– 12.400:—
Avsättning: Fastigheters rep.-fond		15.000:—	– 15.000:—
Uppvaktningar o. dyl.		930:—	– 930:—
Dokumentation		1.000:—	– 1.000:—
Räntor	10.939:45		+ 10.939:45
Fondtillskott	23.596:21		+ 23.596:21
Kommunalt anslag	20.000:—		+ 20.000:—
Årets överskott		5.875:48	
Summa kronor	207.466:92	207.466:92	

SAMMANSTÄLLNING
över tillgångar och skulder för Katrineholms Hembygdsförening 1997

	1997-01-01	*1997-12-31*
Tillgångar:		
Kontant i kassan	2.122:94	5.280:—
Innestående postgiro	15.339:19	684:59
Innestående bank	239.216:69	235.831:71
Fastigheter	68.900:—	56.500:—
Inventarier	1:—	1:—
Obligationer	47.316:—	96.530:—
Insats: Konsum Mälardalen	525:—	525:—
Fakturafordringar	0:—	2.020:—
Summa kronor	373.420:82	397.372:30
Skulder		
Fakturaskulder	0:—	3.076:—
Fastigheters rep.-fond	40.000:—	55.000:—
Tillgångar över skulder	333.420:82	339.296:30
Summa kronor	373.420:82	397.372:30

Katrineholm 1997-12-31

Carl E. Sturkell *Hans Öxne*

SAMMANSTÄLLNING
av Katrineholms Hembygdsförenings fonder för 1997

	1/1 1997	*31/12 1997*
Hilding Hjelmbergs fond Innestående på konto 183.509.423-5 Föreningssparbanken	70.017:48	69.288:94
Greta och Martin Larssons fond Innestående på konto 183.509.430-9 Föreningssparbanken	116.102:24	114.892:24
FAF:s kulturfond som är en fristående stiftelse men förvaltas i nära anslutning till Katrineholms Hembygdsförening, hade tillgångar på sammanlagt	241.997:95	239.693:39

Katrineholm 31 december 1997

Carl E. Sturkell *Hans Öxne*

Revisionsberättelse

för Katrineholms Hembygdsförening 1997

Undertecknade, av Katrineholms Hembygdsförening utsedda revisorer, får härmed efter fullgjort uppdrag lämna följande berättelse.

Vår granskning omfattar föreningens verksamhet samt de särskilt redovisade fonderna.

Räkenskaperna är förda enligt god revisionssed. De har granskats av oss och är försedda med vederbörliga verifikationer.

Förutom denna granskning har vi tagit del av föreningens, styrelsens och arbetsutskottets protokoll, förslag till verksamhetsberättelse och övriga handlingar, som erfordrats för revisionsarbetet.

Fondkapitalet har tillförts avsättningar enligt fondbestämmelserna. Föreningens egna fastigheter och inventarier är försäkrade till betryggande belopp.

Då vår granskning inte givit anledning till anmärkningar tillstyrker vi

a t t resultat- och balansräkningarna för år 1997 fastställes och
a t t styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 1997 års verksamhet och förvaltning.

Katrineholm 1998-01-30

Lennart Nordén *Lennart Nilsson*